

Redactioneel

Een nieuw jaar, een nieuwe AGORA! Zo vanzelfsprekend als dit klinkt, was het dit jaar niet. In het vorige nummer meldden wij al dat de toekomst van ons blad onzeker was. Sinds 1995 werd AGORA uitgegeven door het KNAG en SISWO. Aan deze situatie is begin dit jaar een einde gekomen doordat de samenwerking tussen AGORA en SISWO is beëindigd. Ons oude adres en telefoonnummer is dan ook niet bruikbaar meer. De redactie van AGORA heeft besloten in verzelfstandigde vorm, als stichting, verder te gaan. De uitgave van AGORA in 2001 wordt mogelijk gemaakt door financiële en materiële bijdragen van de Faculteit Ruimtelijke Wetenschappen van de Universiteit Utrecht, het C.M. Kan-Instituut voor onderwijs in Geografie en Planologie van de Universiteit van Amsterdam, de Vakgroep Economische en Sociale Geografie van de Katholieke Universiteit Leuven (België), het KNAG, de EFL-stichting en de Werkgroep Toekomstige Ontwikkelingen (wro). Vanwege het feit dat deze verzelfstandiging slechts in een tijdsbestek van enkele maanden moest plaatsvinden, heeft de jaarplanning voor 2001 enige vertraging opgelopen en ontvangt u de eerste AGORA's dit jaar ongeveer een maand later dan u gewend bent.

In dit eerste nummer zullen u een aantal dingen opvallen. Allereerst is de lay-out van AGORA ingrijpend gewijzigd. Met ingang van deze jaargang wordt de lay-out van AGORA verzorgd door het KartLab, dat verbonden is aan de Universiteit Utrecht. Een inhoudelijke vernieuwing betreft de vaste scriptierubriek. In plaats van het traditionele scriptieoverzicht waarin de afgelopen jaren een overzicht van de scripties van recent afgestudeerde ruimtelijke wetenschappers geboden werd, treft u vanaf dit nummer twee korte besprekingen van in onze ogen interessante scripties aan. Daarmee doorbreken wij een traditie, maar zetten deze tegelijk in een nieuwe gestalte voort. Wij hopen uiteraard dat u de 'AGORA-nieuwe-stijl' blijft waarderen. Voor eventuele opmerkingen en suggesties over de vernieuwde vorm en inhoud van AGORA houden wij ons aanbevolen.

Ondanks alle nieuwe ontwikkelingen vormt dit eerste nummer van 2001 een afspiegeling van de ontwikkeling die AGORA het afgelopen jaar heeft ingezet en het komende jaar zal doortrekken; de ontwikkeling naar een kritisch tijdschrift dat belangrijke discussies over ruimtelijke vraagstukken voor een breed publiek toegankelijk maakt. In dit nummer gaat het om de gevolgen van maatschappelijke schaalveranderingen voor het binnenlands bestuur. Daarnaast brengt AGORA een alternatief voorstel voor de ontwikkeling van het Groene Hart onder de aandacht, is er een historische beschouwing over de wederopstanding van de woonwerkwoning en wordt u meegenomen naar de New Yorkse wijk Williamsburg.



Gebied & bestuur

Op alle schaalniveaus, van de buurt tot de Europese Unie, proberen bestuurders invloed uit te oefenen op de samenleving. Het succes van hun beleid is mede afhankelijk van de mate waarin de organisatie van het bestuur aansluit op de ruimtelijke schaal van het te beïnvloeden verschijnsel. Voor een effectief vervoerbeleid bijvoorbeeld is het lokale schaalniveau te laag. De meeste mensen leggen immers dagelijks grote afstanden af en blijven daarbij niet binnen de gemeentegrenzen. Deze relatie tussen gebied en bestuur vormt het hoofdthema in dit nummer van AGORA.

De huidige bestuurslagen zijn niet geschikt om alle overheidstaken op een effectieve wijze uit te voeren. Vooral het zogenaamde regionale gat in het binnenlands bestuur vormt een terugkerend probleem. Regelmatig klinkt dan ook de roep om een bestuurlijke reorganisatie, maar in Nederland blijkt het politiek onhaalbaar te zijn om een dergelijke vernieuwing door te voeren. Geen enkele bestuurlijke indeling is overigens neutraal. Elke keuze voor een territoriale afbakening kent winnaars en verliezers.

Ook in de huidige situatie is er sprake van onderlinge machtsstrijd tussen bestuurslichamen. Om te beginnen vindt er concurrentie plaats tussen verschillende gebieden van hetzelfde bestuurlijke schaalniveau, zoals tussen centrumgemeenten en randgemeenten. Ten tweede is er sprake van horizontale afhankelijkheidsrelaties tussen de verschillende bestuurslagen die elkaar op hun beurt beconcurreren om zoveel mogelijk taken en middelen voor zich te winnen.

Een belangrijke nieuwe bestuurslaag vormt de Europese Unie. Deze heeft ook grote implicaties voor de lagere schaalniveaus. In het Europa van de regio's spelen decentrale overheden een belangrijke rol. Deze ontwikkeling is mede verantwoordelijk voor de opkomst van de regio's binnen de lidstaten. De federalisering van België is een treffend voorbeeld van de emancipatie van de regio. In Nederland is het nog lang niet zover.

Naast de vertrouwde wijze van bestuur door meer of minder democratisch gekozen organen is een nieuwe manier van besturen in opkomst onder de naam 'governance'. Hierbij draagt de overheid een deel van haar verantwoordelijkheid over aan private partijen met als doel om met minder publieke middelen haar beleidsdoelen sneller te kunnen verwezenlijken. Dat het algemeen belang bij deze wijze van besturen niet op de eerste plaats komt, wordt hierbij voor lief genomen.